

ЗАКОН ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА

ДВ, бр. 23 1999 г., изм., бр. 28 от 2000 г., бр. 108 от 2001 г., изм. и доп., бр. 47 от 2002 г., изм., бр. 86 от 2003 г., бр. 28 от 2005 г.)

ЧАСТ ПЪРВА

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава първа

ПРЕДМЕТ И ОБХВАТ

Чл. 1. (1) Този закон урежда условията и реда за:

1. търсене, проучване и добив на подземните богатства на територията на Република България, в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море;
2. опазване на земните недра и рационално използване на подземните богатства на територията на Република България, в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море.

(2) Законът не се прилага по отношение на дейности, свързани със:

1. научни изследвания, учебна и преподавателска работа;
2. търсене, проучване, ползване и опазване на подземните води, включително геотермалната енергия, на която са носител;
3. събиране на скални, минерални и почвени образци от земната повърхност с нетърговска цел;
4. добив на злато от руслата на реките чрез ръчно промиване;
5. добив на соли и елементи от морската вода.

Чл. 2. Подземните богатства по смисъла на закона се групират във:

1. метални полезни изкопаеми;
2. неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали;
3. нефт и газ;
4. твърди горива;
5. строителни материали;
6. скално-облицовъчни материали;
7. скъпоценни и полускъпоценни камъни;
8. производствени технологични отпадъци от миннодобивната и миннопреработваща дейност, които не са собственост на физически или юридически лица.

Чл. 3. (1) Подземните богатства са изключителна държавна собственост.

(2) Общинска собственост са подземните богатства по чл. 2, т. 5, когато се използват за задоволяване на строителните нужди на населението и се добиват по кариерен способ в обеми не по-големи от 10 000 куб. м годишно.

Чл. 4. (1) Търсенето или проучването на подземните богатства се извършва чрез предоставяне на разрешение за:

1. търсене;
2. проучване;
3. търсене и проучване.

(2) Добивът на подземни богатства се извършва чрез предоставяне на концесия.

Чл. 5. Права за подземни богатства се предоставят чрез:

1. разрешения за търсене и/или проучване, издадени от органите съгласно тяхната компетентност по чл. 7 след одобрение от Министерския съвет;
2. разрешения за търсене и/или проучване на нефт и газ и разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона, издадени от Министерския съвет по предложение на органите съгласно тяхната компетентност по чл. 7;
3. концесии за добив, предоставени от Министерския съвет по предложение на органите съобразно тяхната компетентност по чл. 7;
4. концесии за добив по чл. 3, ал. 2, предоставени от съответните общински съвети, след съгласуване с Министерството на околната среда и водите.

Глава втора

ОРГАНИ ПО УПРАВЛЕНИЕТО НА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА

Чл. 6. (1) Компетентен орган по чл. 5, т. 1 е министър или ръководител на ведомство съгласно компетенциите по чл. 7.

(2) Компетентен орган по чл. 5, т. 2 е Министерският съвет, който оправомощава министър или ръководител на ведомство по чл. 7 да сключи договор за търсене и/или проучване.

(3) Компетентен орган по чл. 5, т. 3 е Министерският съвет, който оправомощава министър или ръководител на ведомство по чл. 7 да сключи договор за добив на подземни богатства.

(4) Компетентен орган по чл. 5, т. 4 е съответният общински съвет.

(5) Компетентен орган по смисъла на чл. 1, ал. 1, т. 2 е министърът на околната среда и водите.

Чл. 7. (1) Министърът на околната среда и водите:

1. съвместно със заинтересованите министерства и ведомства разработва и предлага на Министерския съвет държавната политика и стратегия в областта на търсенето, проучването и добива на подземните богатства и опазването на земните недра на територията на Република България в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море;

2. съвместно със заинтересованите министерства и ведомства разработва и провежда държавната политика и стратегия за насърчаване на инвестициите в търсенето, проучването и добива на подземните богатства, с оглед на устойчивото развитие на страната, националната сигурност и привличането на инвеститори;

3. в изпълнение на държавната политика в областта на геологията координира и възлага изпълнението на инвестиционни и други проекти за геоложко и геоекологично изучаване на страната и провежда конкурси и търгове за изпълнители на проектите;

4. управлява Националния геофонд;

5. (изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) организира набирането, поддържането в актуално състояние и съхраняването на данните по чл. 32, ал. 1, т. 1 от Закона за кадастъра и имотния регистър (ЗКИР), както и създаването и поддържането на специализирани карти, регистри и информационна система въз основа на тези данни и въз основа на данни от кадастъра за:

а) разрешенията за търсене и/или проучване;

б) откритията и находищата на подземни богатства;

6. (отм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.);

7. издава удостоверения за регистрирани открития на находища;

8. организира създаването и поддържането на национален баланс на запасите и ресурсите за всички видове подземни богатства по чл. 2;

9. провежда конкурси и търгове, води преговори и дава разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2, т. 1, 2, 4, 5, 6, 7 и 8 след одобрение от Министерския съвет и сключва договори в случаите, определени в този закон;

10. създава необходимата организация и прави предложения пред Министерския съвет за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване на подземни природни богатства по чл. 2, т. 3 и сключва договори в случаите, определени в този закон.

(2) Министърът на промишлеността:

1. координира и възлага изпълнението на инвестиционни и други проекти за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 1, 2, 7 и 8 в изпълнение на държавната политика в тази област;

2. провежда конкурси и търгове, води преговори и дава разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2, т. 1, 2, 7 и 8 след одобрение от Министерския съвет и сключва договори в случаите, определени в този закон;

3. създава необходимата организация и прави предложения за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2, т. 1, 2 и 7 в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море и сключва договори в случаите, определени в този закон;

4. създава необходимата организация и прави предложения за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 1, 2, 7 и 8;

5. провежда конкурси и търгове, води преговори и сключва концесионни договори в случаите, определени в този закон;

6. контролира изпълнението на задълженията на концесионерите по сключените от него договори по този закон;

7. предоставя в Националния геофонд събраната геоложка и техническа информация по чл. 13 от титулярите на разрешения и от концесионерите.

(3) Министърът на регионалното развитие и благоустройството:

1. координира и възлага изпълнението на инвестиционни и други проекти за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 5, 6 и 8, използвани за суровини в строителната индустрия, в изпълнение на държавната политика в тази област;

2. провежда конкурси и търгове, води преговори и дава разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2, т. 5, 6 и 8 след одобрение от Министерския съвет и сключва договори в случаите, определени в този закон;

3. създава необходимата организация и прави предложения за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 5, 6 и 8;

4. провежда конкурси и търгове, води преговори и сключва концесионни договори в случаите, определени в този закон;

5. контролира изпълнението на задълженията на концесионерите по сключените от него договори по този закон;

6. предоставя в Националния геофонд събраната геоложка и техническа информация по чл. 13 от титулярите на разрешения и от концесионерите.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 108 от 2001 г.) Министърът на енергетиката и енергийните ресурси:

1. координира и възлага изпълнението на инвестиционни и други проекти за добив на твърди горива и енергийни ресурси на територията на страната, в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море в изпълнение на държавната политика в тази област;

2. създава необходимата организация и прави предложения за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2, т. 3 и сключва договори в случаите, определени в този закон;

3. провежда конкурси и търгове, води преговори и дава разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2, т. 4 и 8 след одобрение от Министерския съвет и сключва договори в случаите, определени в този закон;

4. създава необходимата организация и прави предложения за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 3, 4 и 8;

5. провежда конкурси и търгове, води преговори и сключва концесионни договори в случаите, определени в този закон;

6. контролира изпълнението на задълженията на концесионерите по сключените от него договори по този закон;

7. предоставя в Националния геофонд събраната геоложка и техническа информация по чл. 13 от титулярите на разрешения и от концесионерите.

Глава трета

ДЪРЖАВНА ПОРЪЧКА ЗА ГЕОЛОЖКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Чл. 8. Геоложките изследвания в Република България, финансирани с държавни средства, се провеждат съгласно Закона за възлагане на държавни и общински поръчки и въз основа на разработена стратегия и приети дългосрочни планове.

Чл. 9. Министерството на околната среда и водите разработва и финансира приоритетната тематика и свързаните с нея годишни задачи в областта на геологията.

Чл. 10. (1) Възлагането на задачите по чл. 9 се извършва чрез конкурс или търг.

(2) Разработването на проектите се извършва въз основа на техническо задание, изготвено или одобрено от Министерството на околната среда и водите.

(3) Министърът на околната среда и водите и изпълнителят сключват договор.

Чл. 11. Цялата придобита геоложка информация, както и създаденият интелектуален продукт стават собственост на държавата и се предават за съхраняване и използване в Националния геофонд.

Глава четвърта **ГЕОЛОЖКА И ТЕХНИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ**

Чл. 12. (1) Геоложка информация е съвкупността от всички сведения и данни, получени в процеса на изпълнение на геоложките задачи, която подлежи на предаване, приемане, обработка и съхранение.

(2) Според вида на информационния носител геоложката информация може да се квалифицира на натурална и оригинална, като:

1. натуралната геоложка информация се носи от натурални информационни носители - образци на скали и минерални суровини от естествени разкрития и геологопроучвателни разработки, сондажна ядка, шлифи, лабораторни проби и други;

2. оригинална геоложка информация са сведенията и данните, получени в процеса на изпълнение на геоложки задачи, които се съхраняват на хартиени, прозрачни, магнитни и оптични носители, както и на различни твърдотелни паметни.

(3) Според метода на съхранение на геоложките сведения и данни информацията може да бъде печатна и цифрова (дигитална), като:

1. печатната геоложка информация представлява текстове, графики, таблици, разрези, карти, планове и други;

2. цифровата (дигиталната) геоложка информация са цифрови геоложки сведения и данни, които могат да се обработват, записват, съхраняват и възпроизвеждат чрез компютърни устройства и системи.

(4) Според степента на изпълнение на геоложките задачи геоложката информация се класифицира на първична, междинна и окончателна, като:

1. първична информация е съвкупността от първичните данни от натуралната информация независимо от информационните носители; тя е основа за получаване на междинна и окончателна информация;

2. междинна информация са неокончателните данни, които подлежат на допълнителна обработка и се съхраняват до получаване на окончателната информация;

3. окончателна информация са данни, които отразяват изпълнението на геоложките проучвания, технологичните изследвания, научноизследователските работи и други; окончателната информация може да се съхранява на различни по вид информационни носители.

Чл. 13. (1) Титулярите на разрешение за търсене и/или проучване или концесионерите са длъжни да:

1. водят пълна и подробна документация за геоложките изследвания и другите дейности по предоставените разрешения или концесии и да я представят за проверка в съответствие с условията на сключените договори;

2. да отчитат резултатите от геоложките проучвания и другите дейности по предоставените разрешения или концесии чрез междинни отчети и окончателен доклад;

3. да предоставят в Министерството на околната среда и водите придобития веществен материал след приключване на изследователските работи, свързани с него.

(2) Резултатите от геоложките работи, тяхното интерпретиране и оценката на постигнатите цели се отразяват в геоложки доклади.

(3) Изискванията към геологотехническата документация на проучвателните и миннодобивните обекти се регламентират с акт на Министерския съвет.

Чл. 14. (1) За срока на действие на разрешенията за търсене и/или проучване или на концесиите за добив геоложката и техническата информация по чл. 13 е собственост на органа, сключил съответния договор, и на титуляря на разрешението или на концесионера. Съсобствениците са длъжни да осигурят поверителност на информацията по време на нейното събиране, съхраняване, предаване и ползване съгласно условията на сключения договор.

(2) Копия от информацията по ал. 1 се предоставят за съхранение в Националния геофонд от органа, сключил съответния договор, в 10-дневен срок от предоставянето ѝ от титуляря на разрешението или от концесионера.

(3) След прекратяване на разрешението или на концесията цялата информация по чл. 13 става собственост на българската държава и се предава в Националния геофонд.

Чл. 15. Геоложката и техническата информация за подземните богатства, придобита до или след влизането в сила на закона, се предава като държавна собственост в Националния геофонд.

Глава пета **НАЦИОНАЛЕН ГЕОФОНД**

Чл. 16. (1) Министерството на околната среда и водите поддържа Национален геофонд, който събира, обработва, съхранява и предоставя за ползване срещу заплащане геоложката информация от изследвания и други дейности, свързани с търсенето, проучването и добива на подземни богатства.

(2) В Националния геофонд се създават и поддържат специализирани информационни системи за данните от търсенето, проучването и добива на всички групи подземни богатства по чл. 2.

(3) Функциите на Националния геофонд и условията и редът за ползване на информацията в него от съответните потребители се регламентират с акт на Министерския съвет.

Глава шеста **СПЕЦИАЛИЗИРАНИ КАРТИ И РЕГИСТРИ НА РАЗРЕШЕНИЯТА ЗА ТЪРСЕНЕ** **И/ИЛИ** **ПРОУЧВАНЕ И КОНЦЕСИИ ЗА ДОБИВ**

(Загл. изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.)

Чл. 17. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Министерството на околната среда и водите организира набирането, поддържането в актуално състояние и съхраняването на данните по чл. 32, ал. 1, т. 1 ЗКИР за разрешенията за търсене и/или проучване, предоставени при условията и по реда на закона, и създаването на специализирани карта и регистър и информационна система въз основа на тези данни, както и въз основа на данни от кадастъра.

Чл. 18. Министерският съвет организира съставянето и поддържа единен регистър на концесиите за добив, предоставени при условията и по реда на този закон.

Чл. 19. (1) Регистрите на разрешенията за търсене и/или проучване и концесиите за добив на подземни богатства се съставят и водят при условия и по ред, определени от Министерския съвет.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Специализираните карти и регистри на площите за търсене и/или проучване и на концесиите за добив се създават и функционират при условията и по реда на глава четвърта от ЗКИР.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Специализираните карти и регистри са публични и всички лица имат право да ги преглеждат и да получават преписи на извлечения от тях срещу заплащане по тарифа, одобрена от Министерския съвет.

Глава седма **НАЦИОНАЛЕН БАЛАНС НА ЗАПАСИТЕ И ОЦЕНКА НА РЕСУРСИТЕ. РЕГИСТЪР** **НА** **ОТКРИТИЯТА И СПЕЦИАЛИЗИРАНИ КАРТА И РЕГИСТЪР НА НАХОДИЩАТА**

(Загл. изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.)

Чл. 20. (1) Министерството на околната среда и водите съставя и води:

1. национален баланс на запасите и оценка на ресурсите на подземните богатства по чл. 2;

2. (изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) специализирани карта и регистър на находищата на подземните богатства по чл. 2;

3. регистър на откритията.

(2) Националният баланс на запасите на подземни богатства се изготвя ежегодно по

данни за състоянието и изменението на запасите, предоставени от изпълнителите на държавни поръчки за геоложки изследвания, от титулярите на разрешения за търсене и/или проучване, от концесионерите и едноличните търговски дружества, на чийто капитал едноличен собственик е държавата, осъществяващи добив на подземни богатства.

(3) Запасите на подземни богатства, включени в националния баланс, се отчитат в съответствие с класификацията на запасите на подземни богатства.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) В специализираните карта и регистър на находищата на подземни богатства се отразяват всички регистрирани открития на находищата на подземни богатства.

(5) В регистъра на откритията се регистрират:

1. декларираните открития от изпълнени задачи по държавна поръчка;
2. писмените заявления за открития от титуляри на разрешения за търсене и/или проучване по чл. 28, т. 3.

(6) Не се вписва в регистъра откритие по заявление на лице, което не е титуляр или няма разрешение за търсене и/или проучване или разрешението не е вписано в Единния регистър на разрешенията за търсене и/или проучване.

(7) Откритието на подземно богатство, направено в резултат на геоложки изследвания по смисъла на чл. 8 - 11, не поражда права по чл. 29 за откривателя.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Дейността по изготвянето и воденето на националния баланс на запасите се урежда с акт на Министерския съвет.

(9) (Нова - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Съдържанието на специализираните карта и регистър на находищата, както и условията и редът за създаването и поддържането им се определят от министъра на околната среда и водите и министъра на регионалното развитие и благоустройството с наредба съгласно чл. 32, ал. 3 ЗКИР.

Чл. 21. (1) Откритията се регистрират като:

1. геоложко откритие;
2. търговско откритие.

(2) Геоложкото откритие е резултат от дейности по разрешение за търсене на подземни богатства, поражда права за проучване и заявлението за неговото регистриране съдържа:

1. описание по местоположението на откритието;
2. координати на крайните и характерните точки на площта, включваща откритието;
3. конкретните подземни богатства, които са установени с откритието, и групата по чл. 2, към която принадлежат;
4. качествени характеристики на подземните богатства;
5. предварителна оценка на потенциала на откритието.

(3) Търговското откритие е резултат от дейности по разрешение за търсене и проучване или разрешение за проучване, поражда права за концесия и заявлението за неговото регистриране съдържа:

1. описание на местоположението на откритието;
2. координати на крайните и характерните точки на площта, включваща откритието;
3. конкретните подземни богатства, които са установени с откритието, и групата по чл. 2, към която те принадлежат;
4. качествени характеристики на подземните богатства;
5. геолого-икономическа оценка на запасите.

(4) Обявяването на откритието за геоложко или за търговско откритие става със заявлението по ал. 2 или ал. 3 от титуляря на разрешение за търсене и/или проучване до компетентния орган по чл. 7 и до Министерството на околната среда и водите, което извършва регистрацията и издава удостоверение за откритието.

Чл. 22. Титулярите на разрешения за търсене и/или проучване и концесионерите и търговските дружества, на чийто капитал едноличен собственик е държавата, извършващи дейности по добив на подземни богатства, са длъжни ежегодно или при поискване, но не повече от два пъти годишно да предоставят на Министерството на околната среда и водите

информация за състоянието и изменението на запасите и ресурсите в предоставените площи, както и необходимата геоложка и техническа документация за проверка на тяхната достоверност.

ЧАСТ ВТОРА
ТЪРСЕНЕ, ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА
Глава първа
РАЗРЕШЕНИЯ ЗА ТЪРСЕНЕ И/ИЛИ ПРОУЧВАНЕ И КОНЦЕСИИ ЗА ДОБИВ

Раздел I
Общи разпоредби

Чл. 23. (1) Разрешения за търсене и/или проучване и концесии за добив се предоставят на физически и юридически лица, които удостоверяват, че имат надлежна регистрация като търговец и притежават необходимите за извършване на съответните дейности технически, управленски и финансови възможности.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Разрешенията и концесиите по ал. 1 се предоставят след съгласуване със специализираните карта и регистър на разрешенията и със специализираните карта и регистър на находищата на подземни богатства.

(3) За дадена площ могат да бъдат предоставени повече от едно разрешение за търсене и/или проучване или концесия за добив при условие, че те се предоставят за различни видове подземни богатства, дейностите по едното разрешение или концесия няма да пречат за изпълнението на дейностите по другото разрешение или концесия и е получено съгласие от всеки действащ титуляр или концесионер.

Чл. 24. (1) Лице, което отговаря на изискванията по чл. 23, може да получи повече от едно разрешение или концесия за добив.

(2) В случаите по ал. 1 се сключват отделни договори със съответния орган по чл. 7.

Чл. 25. (1) Правата и задълженията, произтичащи от предоставено разрешение за търсене и/или проучване, могат да се прехвърлят изцяло или частично на трети лица, които отговарят на изискванията по чл. 23, само с разрешение на органа по чл. 6, ал. 1 и 2.

(2) Правата и задълженията, произтичащи от предоставена концесия за добив, могат да се прехвърлят изцяло или частично на трети лица, които отговарят на изискванията по чл. 23, само с разрешение на Министерския съвет.

(3) Разходите по прехвърляне на правата и задълженията по ал. 1 и 2 са за сметка на титуляря на разрешението или на концесионера.

(4) В случай, че титулярят на разрешението или концесионерът запазва част от правата си по предоставеното разрешение или концесия, той отговаря солидарно с третото лице за поетите задължения, освен ако в договора е предвидено друго.

(5) В случай, че титулярят на разрешението или концесионерът прехвърли на трето лице изцяло правата си по предоставеното разрешение или концесия, всички права и задължения се прехвърлят на третото лице.

Чл. 26. Производство за предоставяне на разрешение за търсене и/или проучване и на концесия за добив се открива след съгласуване с компетентните министерства за опазване на националната сигурност и отбраната на страната, за защитени със закон територии, обекти, културни и исторически паметници.

Раздел II
Разрешения за търсене и/или проучване

Чл. 27. Разрешение за търсене и/или проучване се предоставя за една от групите подземни богатства по чл. 2.

Чл. 28. Разрешението за търсене и проучване или за проучване дава право на титуляря в границите на предоставената площ:

1. да извършва всички необходими дейности, насочени към откриване на находища на подземни богатства, за които е предоставено разрешението;

2. да извършва оценка на находища на подземни богатства, за които е предоставено разрешението, включително и добив за технологични изпитвания;

3. да заяви в срока на разрешението съгласно изискванията на чл. 21 откритието за

търговско с оглед на надлежното му регистриране;

4. да получи по право концесия за добив при условията на чл. 29.

Чл. 29. Титулярят на разрешение за търсене и проучване или за проучване се определя пряко за концесионер за добив на открито находище при следните условия:

1. да е обявил и регистрирал по реда на чл. 21, ал. 3 откритие на находище на подземни богатства в срока и границите на площта по предоставеното му разрешение;

2. да е получил удостоверение за направено търговско откритие на находище по реда на чл. 21, ал. 4;

3. да е подал писмено заявление за концесия до съответния орган по чл. 7 в срок до 6 месеца след получаване на удостоверение за регистрираното откритие.

Чл. 30. Титулярят на разрешението за търсене и/или проучване е длъжен:

1. да извършва всички дейности по предоставеното разрешение в съответствие със закона и съобразно условията на сключения договор;

2. да уведомява компетентните органи за всяко откритие на подземни богатства и предоставя необходимата информация относно същото;

3. да предоставя информация по чл. 13 в Националния геофонд;

4. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г.) при откриване на минерални, исторически или археологически находки, които имат признаци на паметници на културата, да спре временно работата и да уведоми незабавно съответния орган по чл. 7, министъра на околната среда и водите и/или министъра на културата и туризма.

Чл. 31. (1) Разрешение за търсене и/или проучване се предоставя за срок до три години.

(2) Срокът по ал. 1 може да бъде удължен с две продължения до две години всяко при условия и по ред, определени в сключения договор.

(3) Ако преди края на последното удължаване по ал. 2 титулярят на разрешение за търсене и/или проучване направи откритие на подземни богатства, срокът на разрешението може да бъде удължен до една година, за да може титулярят да оцени това откритие.

Чл. 32. (1) Предоставената площ на разрешението за търсене и/или проучване не може да надвишава:

1. за нефт и газ на сушата - 5 хил. кв. км, а в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море - 20 хил. кв. км;

2. за другите групи подземни богатства по чл. 2 - 200 кв. км.

(2) Части от площта по ал. 1 се освобождават от титуляря на разрешението за търсене и/или проучване преди всяко продължение по чл. 31 при условия и по ред, определени в сключения договор.

(3) Титулярят на разрешението има право по своя преценка допълнително да освобождава площи в края на всяка календарна година съгласно условията на сключения договор.

Раздел III

Концесия за добив

Чл. 33. Концесия за добив се предоставя за конкретно находище на подземни богатства или отделни негови части (участъци).

Чл. 34. Концесията за добив предоставя право на концесионера:

1. да придобие право на собственост върху добитите подземни богатства, за които е предоставена концесията, както и върху технологичните отпадъци от добива в съответствие с условията на сключения договор;

2. да извършва всички необходими дейности, свързани с добива, както и допроучване, складиране, преработка, транспорт и продажба на подземните богатства, за които е предоставена концесията.

Чл. 35. (1) Концесионерът е длъжен:

1. да извършва всички дейности по предоставената концесия съгласно закона и сключения договор;

2. да предоставя информацията по чл. 22 в Министерството на околната среда и

водите.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г.) Концесионерът е длъжен при откриване на уникални минерални образувания или движими паметници на културата в 7-дневен срок да уведоми органа, с който е сключен договорът за концесия, и министъра на околната среда и водите и/или министъра на културата и туризма.

Чл. 36. (1) Концесията за добив се предоставя за срок до 35 години.

(2) Срокът на концесията може да бъде продължаван до 15 години при условията на сключения договор.

Чл. 37. (1) Предоставената концесионна площ включва площта, покриваща находището или отделни негови участъци, и необходимите площи за осъществяване на дейността по концесията.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2003 г.) Съхраняването и ползването на отпадъците от добива и първичната преработка се извършват по утвърден проект от съответното министерство или ведомство, с което е сключен концесионният договор, съгласуван с Министерството на околната среда и водите и при спазване на условията по Закона за управление на отпадъците.

Чл. 38. Концесията за добив по чл. 29 трябва да е съобразена с условията на разрешението за търсене и/или проучване и на съответния договор.

Глава втора

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАЗРЕШЕНИЯ ЗА ТЪРСЕНЕ И/ИЛИ ПРОУЧВАНЕ И НА КОНЦЕСИИ ЗА ДОБИВ

Раздел I

Общи разпоредби

Чл. 39. (1) Разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства по чл. 2 се предоставят чрез:

1. конкурс или търг;
2. пряко определяне на титуляря на разрешението, ако е единствен кандидат след изтичане на едномесечен срок от публикуване в два централни ежедневника на съобщение за предстоящо предоставяне на разрешение.

(2) Концесии за добив на подземни богатства по чл. 2 се предоставят:

1. чрез конкурс или търг;
2. по право на титуляр на разрешение за търсене и проучване или разрешение за проучване при условията на чл. 29.

Чл. 40. (1) За площи, в които е дадено разрешение за търсене и/или проучване или концесия за добив на подземни богатства, не се предоставят други разрешения или концесии за същите подземни богатства.

(2) За площи, в които има дадено разрешение за търсене и/или проучване или концесия за добив на подземни богатства, могат да се предоставят разрешения или концесии за други подземни богатства при спазване изискванията на чл. 23.

Чл. 41. (1) Предоставените разрешения и концесии се обнародват в "Държавен вестник" и се обявяват в общините по местонахождението на обекта.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Разрешенията за търсене и/или проучване се регистрират в специализираните карта и регистър на площите за търсене и/или проучване в Министерството на околната среда и водите в 7-дневен срок от обнародването им в "Държавен вестник".

Раздел II

Предоставяне на разрешение за търсене и/или проучване и концесии за добив чрез конкурс или търг

Чл. 42. Разрешения за търсене и/или проучване концесии за добив се предоставят задължително чрез конкурс или търг:

1. за нефт и газ;
2. за подземни богатства в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона;
3. за неусвоени находища на подземни богатства или непредоставени площи с

установени открития, проучени с държавни средства.

Чл. 43. (1) Конкурс или търг за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване се провежда по служебна инициатива или по заявления на заинтересовани лица до един от органите съобразно компетентността им по чл. 5.

(2) Производство за предоставяне на разрешение за търсене и/или проучване по искане на заинтересовани лица не се открива в случаите по чл. 56. Отказът не подлежи на обжалване по съдебен ред.

(3) Със заповедта за провеждане на конкурс или търг за издаване на разрешение в случаите по чл. 5, т. 1 се определят:

1. обектът на разрешението;
2. срокът на разрешението;
3. срокът за провеждане на конкурса или търга;
4. срокът за закупуване на конкурсните или тръжните книжа;
5. срокът, в който се приемат документите за участие в конкурса или търга;
6. размерът на депозита и срокът, в който трябва да бъде внесен;
7. други условия на конкурса или търга.

(4) Заповедта по ал. 3 се обнародва в "Държавен вестник" и в поне един централен ежедневник.

(5) Органът по ал. 1 назначава комисия, която да организира и проведе конкурса или търга.

Чл. 44. (1) Разрешение за търсене и/или проучване на нефт и/или газ или разрешение за търсене и/или проучване на подземни богатства в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона се издава от Министерския съвет по предложение на орган по чл. 7.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Предложението за започване на процедура за издаване на разрешение по ал. 1 следва да бъде мотивирано, да съдържа обосновка, доказваща неговата законосъобразност и целесъобразност.

(3) Министерският съвет взема решение по предложението по ал. 2, което съдържа изискванията по чл. 43, ал. 3 и с което се оправомощава министър или ръководител на ведомство по чл. 7 за провеждане на конкурс или търг.

(4) Решението по ал. 3 се обнародва в "Държавен вестник" и в поне един централен ежедневник.

(5) Оправомощеният орган назначава комисия, която да организира и проведе конкурса или търга.

Чл. 45. (1) Министерският съвет може да приеме решение за предоставяне на концесия по предложение на съответния орган по чл. 7.

(2) Предложението трябва да бъде мотивирано, придружено с правен, финансово-икономически, екологичен и социален анализ и съгласувано със заинтересованите министерства по преценка на вносителя.

(3) С решението за предоставяне на концесия се определят:

1. обектът на концесията;
2. срокът на концесията;
3. условията, основните права и задълженията по концесията;
4. срокът за провеждане на конкурса или търга;
5. срокът за закупуване на конкурсните или тръжните книжа;
6. срокът за приемане на документи за участие в конкурса или търга;
7. размерът на депозита и срокът, в който трябва да бъде внесен;

8. министърът или ръководителят на ведомство, на когото се възлага провеждането на конкурса или търга;

9. други условия.

(4) Решението на Министерския съвет за обявяване на конкурс или търг се обнародва в "Държавен вестник" и в поне един централен ежедневник.

(5) Въз основа на решението по ал. 1 органът, на който е възложено организирането и

провеждането на конкурса или търга:

1. подготвя необходимите конкурсни или тръжни документи;
2. определя условията и реда за провеждане на конкурса или търга;
3. определя състава на конкурсната или тръжната комисия.

Чл. 46. (1) Кандидат за участие в конкурс или търг за придобиване на разрешение за търсене и/или проучване или концесия за добив трябва да подаде писмено заявление на български език съобразно обявените изисквания.

(2) Към заявлението се прилага:

1. удостоверение за регистрация на участника като търговец;
2. извлечение от годишните счетоводни отчети за последните три години;
3. доказателства за закупени конкурсни или тръжни документи, внесен депозит и платена такса за участие;
4. декларация за опазване тайната на сведенията, които се съдържат в конкурсната или тръжната документация.

(3) Документите по ал. 2 се разглеждат от момента на подаването им и ако не отговарят на изискванията, на кандидата се дава възможност за отстраняване на допуснатите нередовности в срок, определен в конкурсните или тръжните документи.

Чл. 47. (1) Комисията приема решение за допускане до участие в конкурса или търга, за което известява писмено кандидатите.

(2) Отказът за допускане до участие в конкурса или търга подлежи на обжалване по съдебен ред съгласно Закона за административното производство.

(3) Конкурс или търг се провежда и когато има само един кандидат.

(4) Конкурсът може да бъде присъствен или неприсъствен, а търгът - с явно или с тайно наддаване.

Чл. 48. (1) Допуснатите до конкурса участници представят предложение в запечатан плик в изпълнение на конкурсните условия.

(2) При провеждане на таен търг допуснатите участници представят предложения в запечатан плик относно концесионното възнаграждение. При провеждане на явен търг комисията предварително обявява наддавателната стъпка.

Чл. 49. (1) В 14-дневен срок от изтичане на срока за подаване на предложения комисията класира участниците в съответствие с конкурсните или тръжните изисквания. При провеждане на явен търг същият се обявява за приключил след съставяне на протокол за обявените крайни суми от участниците, който се подписва от комисията и от участниците.

(2) В случаите по чл. 5, т. 1 съответният министър или ръководител на ведомство издава разрешение на избрания на първо място кандидат след одобрение на Министерския съвет и сключва договор.

(3) В случаите по чл. 5, т. 2 и 3 съответният министър или ръководител на ведомство внася в Министерския съвет предложение за определяне на спечелилия конкурса или търга кандидат.

Чл. 50. Министерският съвет:

1. одобрява издаването на разрешение за търсене и/или проучване по чл. 49, ал. 2;
2. издава разрешение за търсене и/или проучване и приема решение за предоставяне на концесия на избрания за спечелил конкурса или търга кандидат по чл. 49, ал. 3 и упълномощава министър или ръководител на ведомство, който да сключи договор.

Раздел III

Пряко предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване на концесии за добив

Чл. 51. (1) За пряко предоставяне на разрешение за търсене и/или проучване или на концесия за добив се подава писмено заявление до съответния орган по чл. 7.

(2) Заявлението трябва да бъде написано на български език и да съдържа:

1. трите имена, адреса и националността на физическото лице или наименованието, седалището, фирмената регистрация и националността на юридическото лице, удостоверени със съответните документи;
2. подземните богатства по чл. 2, за които се иска разрешението или концесията;

3. наименованието, местоположението, размера и координатите на характерните гранични точки на площта, илюстрирана с карта в подходящ мащаб с обозначена номерация на характерните гранични точки.

(3) Към заявлението в запечатан плик се прилагат:

1. работна програма с кратко описание на целите, сроковете за започването ѝ, вида, обема, методите, продължителността и стойността на предвидените дейности, както и мерките за опазване на земните недра и околната среда, безопасността и здравето на работещите, историческите и културните обекти;

2. банкови препоръки, които удостоверяват, че кандидатът е в състояние да финансира изпълнението на работната програма, да обезщети всички вреди, евентуално произтекли от съответните дейности и способността му да изпълни плащанията, за които е задължен;

3. декларация, че кандидатът няма просрочени задължения към държавата;

4. правна, финансово-икономическа, екологична и социална обосновка.

(4) Документите по ал. 2 и 3 се проверяват в 7-дневен срок и ако не отговарят на изискванията, на кандидата се дава срок за отстраняване на допуснатите нередовности.

Чл. 52. Заявлението по чл. 51 се разглежда в 30-дневен срок от изтичането на срока по чл. 39, ал. 1, т. 2.

Чл. 53. (1) В случаите по чл. 51 органът, до когото е подадено заявлението, преценява целесъобразността и законосъобразността на предложението за предоставяне на разрешение за търсене и/или проучване съобразно условията на чл. 56.

(2) Отказът да се открие производство за предоставяне на разрешение за търсене и/или проучване не подлежи на обжалване по съдебен ред.

(3) Органът по ал. 1 внася за одобрение в Министерския съвет проект на разрешение.

(4) В 30-дневен срок от одобрението на Министерския съвет органът по ал. 1 издава разрешение за търсене и/или проучване и сключва договор с получилия разрешение кандидат.

Чл. 54. (1) Органът по чл. 51, ал. 1 преценява целесъобразността и законосъобразността на предложението за предоставяне на концесия за добив съобразно условията на чл. 56.

(2) Отказът да се открие производство за предоставяне на концесия за добив подлежи на обжалване по съдебен ред.

(3) Органът по ал. 1 внася в Министерския съвет мотивирано предложение за предоставяне на концесия заедно с правен, финансово-икономически, социален и екологичен анализ, проект на решение на Министерския съвет и проект на договор за концесия.

(4) В случаите по чл. 29 органът по ал. 1 внася в Министерския съвет мотивирано предложение за предоставяне на концесия, проект на решение на Министерския съвет и проект на договор за концесия, изготвени въз основа на представен от кандидат-концесионера план за разработка на находището, включващ правна, финансово-икономическа, социална и екологична обосновка.

(5) Министерският съвет приема решение по внесеното предложение по ал. 3 и 4.

(6) С решението за предоставяне на концесия за добив се определят: предметът и срокът на концесията, лицето, което получава концесията, министърът или ръководителят на ведомство, който да води преговори и да сключи договор, условията на концесията, основните права и задължения на страните, задължителните подобрения, видът и размерът на гаранциите за изпълнение на задълженията по договора за концесия, изискванията, свързани с националната сигурност, отбраната на страната, опазването на земните недра и околната среда, защитените със закон територии и обекти, както и други изисквания съобразно характера на концесията.

(7) Решението на Министерския съвет може да се обжалва пред Върховния административен съд в 7-дневен срок след обнародването му в "Държавен вестник".

Чл. 55. В едномесечен срок от влизане в сила на решението по чл. 54 се провеждат преговори и се сключва договор за концесия.

Чл. 56. Предоставянето на разрешение за търсене и/или проучване или на концесия за добив може да бъде отказано, когато:

1. съществува опасност за националната сигурност и отбраната на страната, за земните недра и околната среда, за безопасността и здравето на работещите и за защитените със закон територии, обекти, културни и исторически паметници;

2. кандидатът е представил невярна информация;

3. кандидатът предложи минимална задължителна работна програма, която не отговаря на установените технически и технологични стандарти и на изискванията за опазване на земните недра и околната среда;

4. кандидатът предяви искане за площ, в границите на която са предоставени права за търсене и/или проучване или за добив и не са налице условията по чл. 23, ал. 3.

Чл. 57. Предоставянето на концесия за добив при условията на чл. 29 може да бъде отказано, ако след откриването на находище възникнат обстоятелства, които създават опасност за националната сигурност и отбраната на страната, за земните недра и околната среда и за защитени със закон територии, обекти, културни и исторически паметници. В този случай заявителят за концесия за добив, направил откритието, се обезщетява по ред, определен с акт на Министерския съвет.

Глава трета ФИНАНСОВИ УСЛОВИЯ

Чл. 58. Предоставянето на права за търсене и/или проучване или за добив на подземни богатства чрез разрешение за търсене и/или проучване или чрез концесия за добив се извършва срещу заплащане.

Чл. 59. (1) Кандидатите за разрешение за търсене и/или проучване и кандидатите за концесия за добив заплащат такси при подаване на заявленията.

(2) Таксата по ал. 1 се събира за покриване на административните разходи по производството за предоставяне на разрешителното или концесията.

(3) Редът за събиране и размерът на таксата по ал. 1 се определят с акт на Министерския съвет.

Чл. 60. (1) Титулярят на разрешението за търсене и/или проучване заплаща годишна такса за площ.

(2) Размерът на таксата се определя в зависимост от срока на разрешението, размера на предоставената площ и групата подземни богатства, за които се предоставят разрешения.

(3) Редът, размерът и сроковете за заплащане на таксата по ал. 1 се определят с акт на Министерския съвет.

Чл. 61. (1) Концесионерът заплаща концесионно възнаграждение.

(2) Принципите и методиката за определяне на концесионно възнаграждение се приемат с акт на Министерския съвет.

(3) Размерът, условията и редът за заплащане на концесионното възнаграждение се определят в концесионния договор.

(4) Концесионното възнаграждение се дължи независимо дали концесионерът работи на загуба.

(5) За находища на подземни богатства с неблагоприятни минно-геоложки, технологички и икономически характеристики концесионерът може да бъде временно освободен от заплащане на концесионно възнаграждение или същото да бъде намалено с не повече от 50 на сто от вече договореното въз основа на решение на Министерския съвет. Това се отразява в допълнително споразумение към договора.

Чл. 62. (1) Сумите по чл. 61, ал. 1 се считат за приходи от концесионна дейност и се разпределят съгласно Закона за концесиите.

(2) Сумите по чл. 59, ал. 1 постъпват в бюджета на съответното министерство или ведомство, в което е подадено заявлението за кандидатстване.

(3) Сумите по чл. 60, ал. 1 постъпват в бюджета на министерството или ведомството, което е предоставило разрешението, и се разходват за покриване на разходите за предоставяне на права за търсене и/или проучване, за финансиране на геоложки проекти и за

опазване на земните недра и околната среда, свързани с геологопроучвателната и миннодобивната дейност.

Чл. 63. При изменения в българското законодателство, които ограничават правата или причиняват материални щети на титуляря на разрешение за търсене и/или проучване или на концесионера, при искане от негова страна се изменят условията на сключения договор с оглед възстановяване на правата и интересите му, съответстващо на първоначално сключения договор.

Чл. 64. (1) В случай, че на титуляря на разрешение за търсене и проучване или за проучване бъде предоставена концесия за добив при условията на чл. 29, разходите за търсене и/или проучване, с изключение на тези по чл. 59 и чл. 60, ал. 1, се признават за фактически разходи.

(2) Разходите за разработка на находището за добив се признават за фактически разходи.

(3) Разходите по ал. 1 и 2, формирани като финансови загуби, започват да се приспадат от годината, в която започне добивът, последователно през следващите пет години. При формиране на нови загуби по време на експлоатация на находището възстановяването им започва от момента на възникването им и за всяка загуба важи петгодишният срок за погасяване.

(4) Източник за възстановяване на направените разходи за търсене, проучване, разработка и експлоатационните разходи са приходите от добитите подземни богатства след заплащане на концесионното възнаграждение.

(5) Разходите за възстановяване на природната среда се включват в разходите преди облагане с печалба.

(6) Разходите, направени допълнително от титуляря на разрешението или от концесионера и изрично уговорени в договора по чл. 66, ал. 1, т. 16 и 17, се признават за фактически разходи.

Глава четвърта **ДОГОВОРИ, ПРЕКРАТЯВАНЕ, АРБИТРАЖ И ЕКСПЕРТИЗИ**

Раздел I

Общи разпоредби

Чл. 65. Разрешението за търсене и/или проучване или концесията за добив влизат в сила от датата на сключване на договор, освен ако в него е уговорено друго.

Чл. 66. (1) Договорът задължително съдържа:

1. страните по договора;
2. предмета на договора, координатите и размера на предоставената площ;
3. срока на договора и условията за продължаването му;
4. правата и задълженията на страните;
5. минималната задължителна работна програма, която трябва да бъде изпълнена;
6. финансовите условия и реда на плащанията за предоставените права и за неизпълнените задължения, включително и такива за неизвършена рекултивация;
7. условията и реда за преотстъпване на права и задължения по чл. 25;
8. условията и реда за прекратяване на договора;
9. условията и реда за изготвяне и предоставяне на проекти, отчети, първични данни, счетоводни документи и друга информация;
10. условията, които определят правата върху геоложка и друга информация, добита от титуляря на разрешението или от концесионера по време на дейностите по договора;
11. реда и начина за извършване на дейностите и временното им спиране;
12. условията и реда за инспекции;
13. условията за опазване на земните недра, околната среда и безопасността и здравето на работещите;
14. условията и реда за разрешаване на спорове, включително и международен арбитраж;
15. условията и реда за действие при възникнали обстоятелства на непреодолима

сила;

16. програми за обучение и откриване на нови работни места;

17. допълнителни условия.

(2) Договорът за търсене и/или проучване съдържа и задължението за титуляря на разрешението за освобождаване на части от площта в полза на държавата съгласно изискванията на чл. 32, ал. 2.

(3) Договорът за добив може да съдържа и задължение на концесионера да предостави на държавата концесионното възнаграждение изцяло или част в натура.

Раздел II

Прекратяване

Чл. 67. (1) Правата, придобити въз основа на разрешение за търсене и/или проучване или на концесия за добив, се прекратяват с прекратяването на съответния договор.

(2) Договорът се прекратява:

1. с изтичането на неговия срок;

2. при обективна невъзможност за осъществяване на дейностите по предоставеното разрешение или концесия;

3. при влязло в сила решение за обявяване в несъстоятелност на титуляря на разрешението или на концесионера;

4. по взаимно съгласие;

5. по силата на съдебно или арбитражно решение;

6. по други предвидени в договора основания.

(3) При смърт на физическото лице или при прекратяване на юридическото лице - титуляр на разрешение за търсене и/или проучване, договорът може да бъде продължен с допълнително споразумение след решение на компетентните органи по чл. 6, ал. 1 или 2, в случай че правоприменникът депозира в срок до 30 дни заявление за продължаване на договора, поеме всички задължения по него и отговаря на изискванията по чл. 23.

(4) При смърт на физическото лице или при прекратяване на юридическото лице - концесионер, договорът може да бъде продължен с решение на Министерския съвет по предложение на органа, който е сключил договора, в случай че правоприменникът депозира в срок до 90 дни заявление за продължаване на договора, поеме всички задължения по него и отговаря на изискванията по чл. 23.

Чл. 68. (1) Министърът или ръководителят на ведомство, сключил договора, има право да спре действието на разрешението за търсене и/или проучване или на концесията, когато титулярят на разрешението или концесионерът извършва дейности, които са в противоречие с действащото законодателство или нарушават условията на сключения договор.

(2) В случай на спиране органът по ал. 1 уведомява писмено титуляря на разрешението или концесионера за причините и му определя подходящ срок за съобразяване с условията на договора.

(3) Титуляр на разрешение или концесионер, чиито дейности са спрени по ал. 1, няма право да упражнява правата си по съответния договор, както и да търси обезщетения за пропуснати ползи за съответния период на спиране.

(4) Разрешение или концесия, спрени по реда на ал. 1, се подновяват, ако титулярят на разрешение или концесионерът отстрани причините в срока по ал. 2.

(5) Спирането по ал. 1 не удължава срока на съответния договор и този на разрешението или на концесията.

Чл. 69. В случаите по чл. 5, т. 1 разрешението може да бъде прекратено от органа, който го е издал, а в случаите по чл. 5, т. 2 и 3 разрешението или концесията може да бъдат прекратени с решение на Министерския съвет, когато:

1. действието на разрешението или концесията е било спряно и титулярят на разрешение или концесионерът не е отстранил причините в срока по чл. 68, ал. 2;

2. има опасност за националната сигурност и отбраната на страната.

Чл. 70. (1) В случаите по чл. 69, т. 1 титулярят на разрешението или концесионерът

носи отговорност за претърпените вреди и пропуснатите ползи, причинени от предсрочното прекратяване, включително и за срока на спиране.

(2) В случаите по чл. 69, т. 2 на титуляря на разрешението или на концесионера се дължи обезщетение, освен ако опасността не е настъпила в резултат на негови действия.

(3) Органът, сключил съответния договор, отправя писмено предизвестие до титуляря на разрешението или до концесионера за прекратяването.

(4) При прекратяване по чл. 69 титулярят на разрешението или концесионерът извършва пълна рекултивация на засегнатата земя.

Чл. 71. За неуредените случаи по сключването, изпълнението и прекратяването на договорите се прилагат разпоредбите на част трета от Търговския закон и на Закона за задълженията и договорите.

Раздел III

Арбитраж и експертизи

Чл. 72. (1) Всеки спор между страните по договор, който не може да се реши по взаимно съгласие, се решава по съдебен ред или чрез арбитраж, ако е предвидено в съответния договор.

(2) В случай, че е договорен международен арбитраж, езикът, мястото на арбитража и други условия трябва да бъдат посочени в съответния договор.

Чл. 73. Страните по договора могат да се споразумеят да отнесат някои несъгласия или спорове за решаване от експерти по процедура, уговорена в сключения договор.

Глава пета

ПОЛЗВАНЕ НА ЗЕМЯ

Чл. 74. (1) Регистрирането на откритие на подземни богатства и вписването му в регистъра на откритията на находища на подземни богатства не променя собствеността, предназначението и ползването на недвижимия имот на повърхността на земята.

(2) Предоставените разрешения за търсене и/или проучване или концесии за добив дават право на титуляря на разрешението или на концесионера да предприеме самостоятелно съответните правни и фактически действия за постигане на споразумение с титулярите на права на земята в предоставената площ, които го препятстват или затрудняват за осъществяването на дейностите по разрешението или концесията и на съответния договор.

Чл. 75. (1) Титулярят на разрешение за търсене и/или проучване или концесионерът и собственикът на земята могат да сключат договор, с който в полза на титуляря на разрешението или на концесионера се учредява вещно право на ползване върху земята за срока на разрешението или на концесията и се определят условията, редът и обезщетението за ползването на земята.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Ако не се постигне съгласие по ал. 1, заинтересованата страна отнася въпроса за разрешаване пред съответния орган, който в зависимост от естеството на работите, тяхната продължителност и въздействието им върху земните недра и околната среда може да направи искане чрез областния управител по местонахождението на земята до министъра на финансите и до министъра на регионалното развитие и благоустройството за принудително отчуждаване на частните имоти или на част от тях с оглед нуждите на проучването и добива на подземните богатства по реда на глава трета от Закона за държавната собственост и след предварително равностойно обезщетяване. Искането за отчуждаване се придружава със скица-проект въз основа на данни от кадастралната карта с извлечение от кадастралния регистър на недвижимите имоти.

(3) Начинът на обезщетяване на собственика и цената на имота се посочват от областния управител по местонахождението на имота след потвърждение на министъра на финансите и на министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(4) Имотът се счита за отчужден, когато се изплати определеното обезщетение или когато се издаде нотариален акт за собственост на отстъпения в обезщетение имот.

(5) Министърът или ръководителят на ведомство, сключил договора за предоставяне на права по чл. 5, следва реда, определен в законите, които уреждат промяната в предназначението на земята, в случай че тя е земеделска, от държавния горски фонд,

общинска или от друг характер.

(6) При условията на ал. 2 въвеждането във владение се извършва по административен ред.

(7) Ако в тригодишен срок от принудителното отчуждаване на имота концесионерът не е предприел действия по изпълнението на работния проект, бившият собственик или областният управител има право да поиска от окръжния съд по местонахождението на имота да отмени принудителното отчуждаване и да постанови възстановяване на даденото от двете страни.

(8) След прекратяване на дейностите по разрешението за търсене и/или проучване или по концесията за добив титулярят е длъжен да предприеме всички мерки за възстановяване на уврежданията на земята в съответствие с условията на договора по ал. 1, разрешението за търсене и/или проучване или концесията за добив, действащото законодателство по опазване на околната среда, други приложими закони и сключения договор.

(9) Решенията по предходните алинеи се съобщават на заинтересованите страни от министъра или ръководителя на ведомство, сключил договора за предоставяне на права по чл. 5, по реда на Гражданския процесуален кодекс. Решението може да бъде обжалвано пред Върховния административен съд в двуседмичен срок от съобщението. Решението на Върховния административен съд е окончателно и не подлежи на обжалване.

Чл. 76. (1) Обезщетенията по чл. 75, ал. 1 се определят въз основа на вредите, които са пряка и непосредствена последица от увреждането на земята от дейностите по разрешението за търсене и/или проучване или на концесията за добив и съответния договор.

(2) Ако се окаже, че след прекратяване на разрешението за търсене и/или проучване или на концесията за добив земята не може да послужи за предишното си предназначение, имотите се отчуждават по реда на Закона за държавната собственост.

ЧАСТ ТРЕТА

ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМНИТЕ НЕДРА И РАЦИОНАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА

Глава първа

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 77. Опазването на земните недра и рационалното използване на подземните богатства е основно задължение на всички, които осъществяват дейности по тяхното проучване и ползване, проектират минно строителство, подготвят експлоатацията и добиват подземни богатства.

Чл. 78. Всеки титуляр на разрешение за търсене и/или проучване или концесионер е длъжен да извършва дейностите по предоставените разрешения или концесии за добив и съответния договор съгласно изискванията по опазване на земните недра и рационалното използване на подземните богатства, регламентирани в този закон и в Закона за концесиите, в подзаконовите нормативни актове към тях и в законодателството по опазване на околната среда.

Чл. 79. Добивът на подземни богатства се извършва само от находища, регистрирани по чл. 21.

Глава втора

МИНИ И КАРИЕРИ

Чл. 80. Границите на всяка мина или кариера се определят спрямо установените контури на запасите и ресурсите на подземните богатства - предмет на експлоатация.

Чл. 81. (1) (Предишен текст на чл. 81 - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) За всяка мина и кариера се изготвят:

1. точен топографски план на повърхността на минното или кариерното поле в подходящ мащаб, на който са посочени границите, картографските знаци, определящи местонахождението на мината или кариерата, характерът на местността и всички инсталации и съоръжения върху нея;

2. точни подземни планове в подходящ мащаб с указание на експлоатираните през годината участъци, както и на тези, които предстои да се експлоатират; на плановете се

посочват и границите на минните и кариерните полета;

3. планове за общия вид на отделните части на мината или кариерата с указани граници на запасите и ресурсите и на минните работи;

4. геоложки план с необходимите профили и данни през находището;

5. технически и други данни за извършваните наблюдения на минните дейности;

6. необходимите регистри, планове и статистически данни, свързани с изискванията за експлоатацията и с безопасността и здравето на работещите в мините и кариерите.

(2) (Нова - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) Плановете по ал. 1, т. 1, 2 и 3 се изработват въз основа на данни от кадастъра, от едромасщабната топографска карта на страната, както и от други специализирани карти.

Глава трета РАБОТНИ ПРОЕКТИ

Чл. 82. (1) Търсенето, проучването, добивът и първичната преработка на подземни богатства, ликвидацията и консервацията на геологопроучвателни и миннодобивни обекти задължително започват и се провеждат въз основа на цялостни и годишни работни проекти, изготвени от титулярите на разрешения за търсене и/или проучване и от концесионерите.

(2) Проектите за търсене, проучване, добив и първична преработка на подземни богатства подлежат на задължителна оценка на въздействието върху околната среда съгласно изискванията на Закона за опазване на околната среда.

(3) Годишните проекти за търсене, проучване, добив и първична преработка на подземни богатства задължително се съгласуват с Министерството на околната среда и водите по отношение на изискванията за опазване на земните недра и рационалното използване на подземните богатства и мерките за опазване и възстановяване на околната среда при условия и по ред, определени от министъра на околната среда и водите.

Чл. 83. (1) Работните проекти за търсене и/или проучване, добив и първична преработка на подземни богатства трябва да съдържат изчерпателни данни за обема, техническите и технологичните решения и срока на предвижданите дейности, за размера на необходимите инвестиции, мерките за опазване на земните недра, околната среда и за безопасността и здравето на работещите.

(2) Титулярите на разрешения за търсене и/или проучване и концесионерите изготвят цялостни и годишни проекти, които следва да осигурят:

1. прилагане на методи, технологии и системи, ограничаващи отрицателното влияние върху земните недра и околната среда;

2. оптимално извличане на запасите богатства от земните недра и на полезните компоненти при първичната им преработка;

3. спазване на изискванията за депониране и съхраняване на почвените материали и технологичните отпадъци;

4. опазване на околната среда и възстановяване (рекултивация) на нарушените терени;

5. безопасността и здравето на работещите.

Чл. 84. Проектите за ликвидация или консервация на геологопроучвателни и миннодобивни обекти трябва да съдържат изчерпателни данни за обема, техническото изпълнение и сроковете за ликвидация, консервация и рекултивация, за размера на необходимите инвестиции, мерките за опазване на земните недра, околната среда и безопасността и здравето на работещите и на други лица, случайно попаднали в районите на обектите.

Чл. 85. Съгласуването на проектите по чл. 84 и на техните изменения и допълнения по отношение на опазването на земните недра и на околната среда се извършва по ред, определен от министъра на околната среда и водите.

Чл. 86. Титулярите на разрешения за търсене и/или проучване или концесионерите отчитат изпълнението на работните проекти, вложените средства и получените основни резултати ежегодно с писмен доклад до министъра, с когото е сключен договорът, освен ако е уговорено друго.

Глава четвърта ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМНИТЕ НЕДРА

Чл. 87. Опазването на земните недра при търсенето, проучването, добива и първичната преработка на подземни богатства включва:

1. спазване на утвърдения с работни проекти ред за търсене и проучване на подземни богатства;
2. спазване на утвърдения с работни проекти ред за усвояване на запасите на подземни богатства;
3. оптимално извличане на запасите на подземни богатства при експлоатацията на находищата им;
4. оптимално извличане на полезните компоненти от добитите подземни богатства при първичната им преработка;
5. опазване на находищата на подземни богатства от промишлено и друго строителство, усложняващо експлоатацията и рационалното използване на запасите им;
6. спазване на изискванията за депониране, съхраняване и оползотворяване на отпадъците от проучването, добива и първичната преработка на подземните богатства;
7. спазване на утвърдените проекти за консервация, ликвидация и рекултивация на геологопроучвателни и миннодобивни обекти.

Чл. 88. За опазването на земните недра и рационалното използване на подземните богатства всеки титуляр на разрешение за търсене и/или проучване и концесионер е длъжен:

1. да осъществява дейностите по търсене, проучване, добив и преработка на подземни богатства в съответствие с изискванията на действащото българско законодателство;
2. да разработва и утвърждава след съгласуване с Министерството на околната среда и водите икономически обосновани кондиции за експлоатация на находища на подземни богатства с цел оптималното им извличане от земните недра;
3. да съгласува с Министерството на околната среда и водите работните проекти за търсене, проучване, добив и първична преработка на подземни богатства, проектите за рекултивация на нарушените терени и проектите за консервация и ликвидация на обектите;
4. да спазва утвърдения с работните проекти ред за промишлено усвояване на запасите и ресурсите на подземни богатства, първичната им преработка и мерките за опазване и възстановяване на земните недра и околната среда;
5. да води съгласно действащата нормативна уредба необходимата геолого-маркшайдерска и статистическа документация за установяване движението на запасите и ресурсите на подземни богатства и показателите за степента и качеството на извличането им от земните недра (загуби и обедняване);
6. да извлича оптимално полезните компоненти от добитите подземни богатства при първичната им преработка (обогаляване);
7. да съгласува с Министерството на околната среда и водите допустими извънпроектни загуби от подземни богатства и полезни компоненти при добива и първичната им преработка;
8. да не разработва находища без утвърдени и заведени в националния баланс запаси от подземни богатства;
9. да рекултивира нарушените терени от търсенето, проучването, добива и първичната преработка на подземните богатства въз основа на проект, съгласуван с Министерството на околната среда и водите;
10. да предоставя на органите по опазване на земните недра и околната среда справки и обяснения, необходими за изпълнение на служебните им задължения.

Чл. 89. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2002 г.) (1) Министерството на околната среда и водите организира създаването и функционирането на мониторинг на геологожката среда и специализирани геоекологична карта и регистър на миннодобивната дейност на национално равнище.

(2) Съдържанието на картата и регистъра по ал. 1 и условията и редът за създаването и поддържането им се определят от министъра на околната среда и водите и от министъра на

регионалното развитие и благоустройството с наредба съгласно чл. 32, ал. 3 ЗКИР.

Глава пета

КОНТРОЛ ПО ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМНИТЕ НЕДРА И РАЦИОНАЛНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА

Чл. 90. (1) Контролът по опазване на земните недра и рационалното използване на подземните богатства се осъществява от органите на Министерството на околната среда и водите.

(2) Министърът на околната среда и водите може да привлича извънщатни сътрудници за осъществяване на контролната дейност по ал. 1.

Чл. 91. Контролните органи по опазване на земните недра и рационално използване на подземните богатства имат право:

1. на свободен достъп до всички обекти, сгради и съоръжения на титуляря на разрешението за търсене и/или проучване или на концесионера в границите на предоставената му площ;

2. да вземат проби и мостри за контролни лабораторни изследвания;

3. да дават писмени предписания за отстраняване на констатирани пропуски и нарушения, свързани с опазването на земните недра и с рационалното използване на подземните богатства;

4. да спират временно след писмено предупреждение дейностите по търсене, проучване, добив или преработка на подземни богатства, когато не се изпълняват изискванията по т. 3;

5. да налагат глоби и/или имуществени санкции за констатирани нарушения по опазването на земните недра и по рационалното използване на подземните богатства.

Чл. 92. Контролните органи по опазването на земните недра и по рационалното използване на подземните богатства са длъжни:

1. да установяват обективно фактите и да отразяват резултатите от проверката;

2. да опазват служебната, производствената и търговската тайна, да не разгласяват данни от проверките преди тяхното приключване, както и да не използват информацията от проверката извън нейното предназначение;

3. да ползват независими експерти за осъществяване на контролната си дейност по ред, регламентиран от министъра на околната среда и водите.

Глава шеста

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 93. (1) Който извършва търсене и/или проучване или добив на подземни богатства без надлежно издадено разрешение или предоставена концесия, се наказва с глоба или с имуществена санкция от 5 хил. лв. до 50 хил. лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

(2) Който извършва търсене и/или проучване или добив на подземни богатства по смисъла на този закон без спазване изискванията на чл. 30, т. 3 или е подал невярна информация по реда на този закон, се наказва с глоба или с имуществена санкция от 5 хил. лв. до 50 хил. лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

(3) Всяко лице, което не е изпълнило задълженията си по чл. 7, ал. 2, т. 7, ал. 3, т. 6 и ал. 4, т. 7, заплаща глоба в размер 2 хил. лв., а при повторно нарушение - 10 хил. лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 94. (1) Който не спазва задълженията по опазването на земните недра и по рационалното използване на подземните богатства или нарушава права при извършване на дейности по предоставени разрешения за търсене и/или проучване или концесии за добив, се наказва с глоба или имуществена санкция от 5 хил. лв. до 50 хил. лв.

(2) При повторно нарушение по ал. 1 глобата или имуществената санкция е в троен размер, ако не се предвижда по-тежко наказание.

Чл. 95. (1) Нарушенията по чл. 93 и 94 се установяват с актове на длъжностни лица на Министерството на околната среда и водите.

(2) Наказателните постановления се издават от министъра на околната среда и водите

или от упълномощени от него длъжностни лица.

Чл. 96. (1) Който с действие или бездействие наруши изискванията за безопасност на труда или създаде опасност за здравето на работещите по чл. 83, ал. 2, т. 5, се наказва с глоба или имуществена санкция от 5 хил. лв. до 50 хил. лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

(2) Нарушенията по ал. 1 се установяват с актове на длъжностни лица на Министерството на труда и социалната политика, а наказателните постановления се издават от министъра на труда и социалната политика или от упълномощени от него длъжностни лица.

Чл. 97. Производството по налагане на административните наказания и по обжалване на наказателните постановления се извършва по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на закона:

1. "геоложко откритие" е наличие на подземни богатства, установено в резултат на дейности по разрешение за търсене, което се характеризира с предварителна оценка на запаси;

2. "дейности по предоставено разрешение за търсене и/или проучване или концесия за добив" са всички дейности, свързани с търсенето, проучването, подготовката за добив, добива и преработката на подземните богатства, за които е издадено разрешението или концесията и които се извършват в съответствие с условията и реда на разрешението, концесията и съответния договор;

3. "дейности, несвързани с търсене, проучване, добив и първична преработка на подземни богатства" са съхраняване на отпадъци, използване на земните недра за резервоари на въгледороди, инженерна дейност от национално значение - тунели, магистрални пътища, тръбопроводи за пренос на въгледороди и др.;

4. "добив" е процес на извличане на твърди, течни и газообразни полезни изкопаеми от земните недра;

5. "запаси" е количеството на полезни изкопаеми и находището на полезно богатство, което е технически възможно и икономически изгодно да бъде предмет на добив;

6. "земни недра" са достъпните за човешката дейност части на земната кора (литосферата);

7. "кариера" е съвкупност от минни изработки и съоръжения за открит добив и преработка на неметални полезни изкопаеми, строителни и скално- облицовъчни материали;

8. "кондиции" е съвкупност от изисквания към качеството и количеството на подземните богатства в земните недра, съобразени с минно-техническите и икономическите условия за експлоатацията им;

9. "концесионна площ" е площта, върху която са предоставени права за добив на подземни богатства;

10. "метални полезни изкопаеми" са природни минерални суровини, съдържащи метали или метални съединения в количества и вид, пригоден за тяхното технологично извличане и промишлено използване;

11. "мина" е производствена единица (предприятие) за разработване на подземни богатства;

12. "минен район" е площта на находището, в която е мината, разширена с необходимата територия от технологично естество за нормалното функциониране на мината;

13. "находище на подземни богатства" е природно струпане на минерални и органични вещества (полезни изкопаеми), което при определени технически и финансово-икономически условия би могло да бъде предмет на добив;

14. "неметални полезни изкопаеми" са тези, които се използват в материалното производство непосредствено в тяхното естествено състояние във вид на отделни минерали или химични съединения, извлечени от тях;

15. "нефт и газ" са всички природни течни и газообразни въгледороди в земните недра, както и други полезни компоненти, които асоциират с тях (ванадий, никел, хелий,

аргон и други);

16. "опазване на земните недра" - регламентирано със законодателната уредба ред и изисквания за ползването на земните недра, която включва и изискванията за рационалното използване на подземните богатства при търсенето, проучването, добива и първичната им преработка;

17. "оптимално извличане" е най-пълното и благоприятно извеждане (отделяне) на запасите от находищата на подземни богатства и на съдържащите се в тях полезни компоненти чрез прилагане на подходящи и екологично съобразни технологии за добив и обогатяване;

18. "отделни части (участъци) от находище" са обособени части от находище на подземни богатства, които могат да бъдат предоставяни самостоятелно за добив при спазване изискванията за опазване на земните недра, околната среда и безопасността на труда;

19. "търговско откритие" или "откритие на находище" е находище на подземни богатства, открито и регистрирано в резултат на дейности по разрешение за търсене и/или проучване или концесия, на място и в момент, когато неговата разработка и добивът на полезни изкопаеми от него са икономически целесъобразни и имат търговска стойност по актуални пазарни критерии;

20. "площ на разрешението" е площта, върху която са предоставени права за търсене и/или проучване на подземни богатства;

21. "подземни богатства" са природни минерални и органични образувания в земните недра (земната кора), които е възможно да бъдат използвани в материалното производство; те могат да бъдат твърди, течни и газообразни; подземни богатства са и технологичните отпадъци, рудничните и технологичните води, получени при тяхното преобразуване, добив и преработка;

22. "ползване на земята по предназначение на разрешение" е преминаване през имота или временно настаняване и извършване на дейности за нуждите на търсенето и/или проучването;

23. "първична преработка" или "преработка" е извличане на полезните компоненти от добитите полезни изкопаеми и подземни води чрез различни методи на обогатяване, както и свързаните с това подготвителни, придружаващи и последващи дейности;

24. "произведени технологични отпадъци" са натрупаните отпадъци от проучването, добива и/или първичната преработка на подземните богатства, натрупани до влизането в сила на този закон или натрупани в резултат на приключили дейности по разрешение за търсене и/или проучване или по концесии за добив;

25. "проучвателни операции" са дейностите, провеждани в изпълнение на придобитото разрешение за търсене и/или проучване на сключен договор с оглед откриване на находище и неговата оценка, както и характеристиката и вероятното му поведение по време на добив; тук се включват: геоложки, геофизични, геохимични и други необходими специализирани наблюдения, анализи и изследвания, сондиране или минни изработки, тяхното удълбочаване, напускане или завършване, технологични изпитвания, както и свързани с това непредвидени операции;

26. "разходи за търсене и/или проучване" са разходите, разноските и задълженията, направени при изпълнението на проучвателните операции;

27. "разходи за разработка" са разходите, разноските и задълженията, направени от концесионера при разработката на находището преди преминаване към постоянен добив;

28. "ресурси" представляват вероятното количество от полезни изкопаеми в определени участъци, които не са оконтурени или доказани достатъчно убедително с геологопроучвателни работи или за които липсва достатъчна техническа, технологична и икономическа оценка, необходима за проектиране и извършване на добив;

29. "строителни материали" са: разнообразни естествени скали, като строителни камъни, декоративно-облицовъчни скали, инертни материали и др.;

30. "твърди горива" са всички твърди органични енергийни и технологични

образувания, като торф, въглища, битумолити;

31. "титуляр на разрешение" или "концесионер" е всяко физическо или юридическо лице, което извършва дейности в Република България по силата на дадено разрешение или предоставена концесия в съответствие с този закон и други приложими закони;

32. "търсене и/или проучване" е съвкупност от дейности, насочени към търсене, откриване и оценка на находища на подземни богатства с цел да се определят тяхното пространствено положение, количество, качество и други геолого-икономически, минно-технически и технологични параметри, необходими за проектиране и извършване на добив;

33. "технологични отпадъци" са скални и земни маси, получени от проучване, добив и преработка на подземни богатства, които се депонират по утвърден проект, включително и шлаки от металургията, сгурия и пепели от топлоелектрически и термични централи, фосфогипс, пиритни угарки, унос, шламове и др.;

34. "фактически разходи" са основните производствени разходи, които не включват финансовите и извънредните разходи, както и разходите за организация и управление на предприятието по Закона за счетоводството.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Заварените случаи, при които се осъществява дейност, регламентирана с този закон, се уреждат съгласно неговите разпоредби от датата на влизането му в сила.

§ 3. Лица, осъществяващи дейности за търсене и/или проучване на подземни богатства в срок до три месеца от влизането в сила на този закон, подават молба до органите по чл. 7 за привеждането на дейността при условията и по реда на този закон.

§ 4. В 3-месечен срок от влизането на закона в сила се приемат подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

§ 5. В чл. 4, ал. 1, т. 1 от Закона за концесиите (обн., ДВ, бр. 92 от 1995 г.; бр. 16 от 1996 г. - Решение № 2 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 44 от 1996 г., бр. 61 и 123 от 1997 г., бр. 93 от 1998 г.) думите "природни" и "търсене, проучване и" се заличават, а думата "тяхното" се заменя с "техния".

§ 6. В Закона за общинската собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 55 от 1997 г., бр. 22 и 93 от 1998 г.) чл. 69, т. 3 се изменя така:

"3. инертни и други материали, които се използват за задоволяване на строителните нужди на населението и се добиват по кариерен способ в обеми не по-големи от 10 000 куб. м годишно;"

§ 7. Този закон отменя Закона за мините и кариерите (обн., Изв., бр. 92 от 1957 г.; попр., бр. 17 от 1958 г.; изм. и доп., бр. 68 от 1959 г., бр. 104 от 1960 г.; ДВ, бр. 84 от 1963 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 27 и 56 от 1986 г., бр. 35 от 1996 г., бр. 11 от 1998 г.).

§ 8. В Закона за морските пространства на Република България (обн., ДВ, бр. 55 от 1987 г.; изм., бр. 11 и 59 от 1998 г.) чл. 43 се отменя.

§ 9. Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет.